

О. М. Филипенко, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

М.А. Дядюк, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РОЗВИТОК РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Наразі умови підприємницької діяльності у сфері ресторанного бізнесу в Україні мають підвищений рівень складності з причин високого динамізму та підвищеного ступеня ризику, оскільки її розвиток залежить від загальних тенденцій економіки держави, кон'юнктури споживчого ринку, постійних змін характеру й структури попиту та пропозиції, появи нових інноваційних форм та форматів [1].

За статистичними даними у 2016 р. в Україні налічувалося близько 6,5 тис. закладів харчування (табл.), що є найнижчим показником за період 2013-2017 рр. Частково така ситуація склалася з причин окупації Криму та АТО, але значна частина закладів харчування закрилася, не витримавши кризи та загострення конкурентної боротьби [2; 3]. Найбільш депресивним за останні п'ять років був 2014 р., коли кількість підприємств скоротилася на 20,4%, а обсяги реалізації на 12,6%. У 2015 р. темпи скорочення ринку суттєво зменшились, а 2016-2017 р. стали для ресторанного ринку України роками підйому: темпи росту обсягу реалізованої продукції зросли більше, ніж у півтора рази. Обсяг реалізованої продукції у 2017 році склав 29548,2 млн. грн., що на 6464,4 млн. грн. більш порівняно із 2016 р. та на 76,7 % більш у порівнянні із 2013 роком.

На фоні системної кризи значною проблемою, що гальмує загальний розвиток ресторанної галузі в Україні та розвиток інновацій, зокрема, є нестача прибутку та збитковість діяльності. Згідно зі статистикою, наведеною в табл., в Україні за період 2012-2017 рр. спостерігається позитивна тенденція збільшення частки підприємств ресторанного бізнесу, що отримали прибуток: від 59,5 % у 2013 р. до 69,5 % у 2017 р.

Найбільший приріст частки прибуткових підприємств був у 2015 р. Відповідно, від'ємну одиничну кореляцію демонструє частка підприємств що отримали збиток. Але, попри ці позитивні зміни, упродовж всього досліджуваного періоду спостерігалася негативна тенденція нарощування частки непокритих збитків у структурі власного капіталу: від 49,8% у 2013 р. до 74,6 % – у 2016 р., при цьому виділяється 2015 р., коли непокриті збитки дорівнювали усій сумі власного капіталу. Тобто, фінансовий стан підприємств ресторанного бізнесу є вкрай нестійким та характеризується значним дефіцитом джерел власних фінансових ресурсів для розвитку.

Економічні показники розвитку ресторанного господарства в Україні за 2013-2017 рр. (за даними [4])

Основні економічні показники	2013р.	2014р.	2015р.	2016р.	2017р.
Кількість підприємств ресторанного господарства, одиниць	10096	7885	7700	6544	7285
Відхилення від попереднього року (+; -)	-	-2211	-185	-1156	741
Підприємства, як одержали прибуток, %	59,5	59,5	71,9	71,7	69,5
Відхилення від попереднього року (+; -)	-	0	12,4	-0,2	-2,2
Підприємства, які одержали збиток, %	40,5	40,5	28,1	28,3	30,5
Відхилення від попереднього року (+; -)	-	0	-12,4	0,2	2,2
Обсяг реалізованої продукції товарів, послуг, млн. грн.	16726,9	14346,3	18250	23083,8	29548,2
Відхилення від попереднього року (+; -)	-	-2380,6	-32596,3	4833,8	6464,4
Власний капітал, млн.	13786	3333,9	-3117,3	-6205,5	-2712,3
Відхилення від попереднього року (+; -)	-	-10452,1	-6451,2	-3088,2	3493,2
Чистий прибуток (збиток), млн. грн.	-1416,7	-6641,9	-6874,9	-1983,1	1773,5
Рентабельність (збитковість) реалізації, %	-8,47	-46,3	-37,67	-8,59	6,1

Девальвація гривні в Україні у 2014 році негативно вплинула на формування прибутку підприємств ресторанного бізнесу. Зокрема прибуток підприємств ресторанного господарства мав негативну тенденцію до зниження, що здебільшого обумовлено зростанням витрат на сировину для виготовлення страв, а також алкогольні напої. Разом з тим, позитивною є тенденція подолання збитковості підприємств ресторанного господарства у 2017 році. Якщо у 2015 році підприємствами ресторанного бізнесу було отримано збиток у сумі 6874,9 млн. грн., то у 2016 році його величина значно скоротилася

порівняно із 2015 роком (на 4891,8 млн. грн.) та склала 1983,1 млн. грн., то у 2017 році підприємствами ресторанного господарства було отримано чистий прибуток у сумі 1773,5 млн. грн.

Крім цього, основними галузевими проблемами, що стримують розвиток ресторанного ринку в Україні є нижча рентабельність у порівнянні з іншими видами бізнесу (будівництво, торгівля); висока вартість оренди або купівлі приміщень, придатних для цього бізнесу; дефіцит доступного кредитування; високі тарифи на комунальні послуги; значне зменшення кількості компаній-імпортерів продуктів харчування та відсутність конкуренції на ринку імпортних продуктів, що веде до постійного подорожчання сировини; дуже низький рівень доходів населення; відсутність традиції харчування не вдома[1].

Таким чином, як жодний інший вид економічної діяльності, ресторанний бізнес потребує осмислення світового та європейського досвіду щодо перспектив його розвитку на українському ринку, перспективи розвитку якого, за думкою визнаних експертів, є оптимістичними. За підрахунками рестораторів [2; 3], вітчизняний ринок харчування поза домом нині насичений не більше ніж на 50%, а його ємність у 2016 р. оцінювалася в діапазоні 20 млрд. дол., що є привабливою нішею для інвесторів і фахівців заробітку на кулінарії.

Неодмінною умовою прибутковості та досягнення внутрішньої та зовнішньої конкурентоспроможності ресторанного бізнесу в Україні є активне впровадження та використання інновацій. З огляду на важливість цього аспекту забезпечення конкурентоспроможності як для окремих підприємств ресторанного бізнесу, так і для цього виду економічної діяльності у цілому, слід визначитися із розумінням сутності інноваційного розвитку та його галузевою специфікою.

Список джерел інформації

1. Филипенко О.М., Дядюк М.А. Інноваційний розвиток ресторанної галузі в Україні // Economic security in the globalized world economy: Collective monograph. – Ascona Publishing, New York, United States of America, 2018. – 76 p. – P. 62-75.

2. Інтернет портал гостиничного и ресторанного бизнеса prohotelia [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://prohotelia.com.ua/>

3. Інтернет портал delo.ua [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <https://delo.ua/lifestyle/sytnyj-god-obzor-restorannogo-rynka-329410/>

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.